

Krausz Bernadett

joghallgató (PTE ÁJK), az ÓNSz civilisztika tagozatának tagja

A névjog megjelenése a Polgári Törvénykönyvben

I. Bevezetés

A névjog (vagy névviselési jog) egy olyan terrénuma a jognak, amely több jogágon átível. Megtalálható a közjogban, nevezetesen az alkotmányjogban, a közigazgatási jogban, valamint kapcsolatban áll a büntetőjoggal is. Jellemzően azonban a magánjogban foglal helyet, azon belül is a személyiségi jogok körében, valamint a családjogban, a társasági jogban és a szellemi alkotások jogában. A következőkben a névviselési jog bemutatását egy rövid történeti áttekintéssel kezdem, majd a Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezései alapján elemzem.

II. Történeti áttekintés

Kialakulása során a névviselési joggal először a közjogban, azon belül is a büntetőjog keretein belül találkozhatunk. Az ókori Rómában már ismerték a jogtalan névhasználat intézményét, mint a hamisítás egyik esetét, a Digesta 48. könyvében, a hamisítás pedig közbűncselekménynek (crimennek) számított a Lex Cornelia de falsis szerint. Ha valaki rosszhiszeműen használt más nevet, mint ami a sajátja, akkor capitis deminutióval büntették, ami a teljes vagyonának elvesztését, státuszváltozást és száműzetést jelentett. A magyar jogban, a rendi korszakban a névviselési jog megsértése az infamia (becstelenség) egyik esetét jelentette. A római jogtól eltérően viszont delictum privatumnak, vagyis magánbűncselekménynek számított. Ez a bűncselekmény az álorcásság (larva) volt, melyet az valósított meg, aki „hiteles hely vagy az ország valamely rendes bírása előtt más nevében és kárára, a maga hasznára vagy előnyére bevallást tett, ill. aki más nemzetségébe ily módon próbált betolakodni.”³¹⁰ Azon gyermekek, akik szüleik tetteről tudva folytatták ezt a tevékenységet, szintén álorcásnak tituláltattak. A Tripartitum II. részének 16. címében a „de cujus vel quorum notitia” vagyis a záradékkal ellátott oklevelek körében szól az álorcásságról. Ez azt jelentette, hogy hiteles helyen, hiteles levelet úgy állítottak elő, hogy nem

---

³¹⁰ Béli Gábor: Magyar jogtörténet Tradicionális jog. Dialóg Campus, Budapest-Pécs 1999. 218. o.

az érintett személy jelent meg a Convent vagy Captalan előtt, hanem mást küldött maga helyett, vagy aki megjelent, másnak adta ki magát. Ilyenkor a káptalant vagy a konventet nem terhelte felelősség, mivel azt hitték, hogy az igazi személy jelent meg. A magándeliktumok jogkövetkezményét kellett az elkövetőkre alkalmazni, melyek a vagyronvesztés, a váltságfizetés, a perképesség elvesztése voltak és a megszégyenítés jeleit is magukon kellett viselniük. III. Károly 1723. évi XLVI. törvénycikke rendelkezik³¹¹ „az álorczás személyek büntetéséről, s védekezésről az ellen, hogy a törvényes birtokosokat hamis levelekkel ki ne forgassák; és a vértagadásról”, mellyel kiegészíti Werbőczy Hármaskönyve II. részének 16. címét és szolgálattal rendeli büntetni az álorcásságot, ezáltal annak az uralma alá kerülnek, akit megsértettek.³¹² A későbbiekben a magyar jogban is közbűncselekménynek számított ez a magatartás, a Csemegi-kódexben közokirat hamisításként jelenik meg.

A névjog ma már jellemzően a magánjogban foglal helyet, ugyanis a szakirodalom a 19-20. század óta a személyiségi jogok körében foglalkozik a névviselési joggal. Az 1928. évi Magánjogi Törvényjavaslat deklarálta az általános személyiségi jogokat, többek között a névhez, a képmáshoz való jogot, a magántitok védelmét, és a kegyeleti jogokat. Bár az Mtj. javaslat maradt, a jogtudomány és a törvénytudományi gyakorlat továbbfejlesztette a személyiségi jogokat.³¹³

III. A névviselési jogviszony

A névviselési jogi jogviszonyok abszolút szerkezetűek, melyeknél a törvény a jogosultat határozza meg és vele szemben mindenki mást arra kötelez, hogy ne zavarja őt a törvény által biztosított hatalmi körben.³¹⁴ A személyiségi jogok alanya csak jogképes személy lehet,³¹⁵ vagyis minden természetes és jogi személy. A névviselés célja az egyén szempontjából az, hogy kifejezhesse különbözőségét a többi embertől, az állam szempontjából pedig az azonosítás. A névviselési jog összefoglalva azt a személyhez fűződő jogot jelenti Petrik Ferenc szerint, „amelynek alapján mindenki igényelheti, hogy neve olyan jelzőként szerepeljen a társadalom

³¹¹ *Megyeri-Pálffy Zoltán: Név és jog. Gondolat, Budapest 2013. 116-118. o.*

³¹² 1723. évi XLVI. törvénycikk 3. § Hogy az ilyenek, saját személyükre nézve azoknak, kiket megsértettek, jobbágyi alárendeltséggel örökös szolgáltságába kerüljenek: fiaikat pedig, kik nem önmaguktól, hanem szüleik álorczájának nyomdokait követvén, tudva és vakmerően, a felvett névben és személyiségben megmaradnak, tehát már nem mások tetteiben forognak, ha birtokosok, a hamis levelek készítőire s használóira kiszabott büntetésben, ha pedig semmijük sincs, a szolgáltság említett büntetésében marasztalják el.

³¹³ *Megyeri-Pálffy: i. m. 2013. 94-95. o.*

³¹⁴ *Szladits Károly: Magyar Magánjog Vázlata. Budapest 1993. 179-180. o.*

³¹⁵ *Megyeri-Pálffy: i. m. 99.o.*

tagjai előtt, amelyből kitűnik a társadalom kisebb vagy nagyobb közösségéhez való tartozása, ugyanakkor neve alkalmas legyen különböző felismerésre.”³¹⁶

IV. Személyiségi jogi vonatkozások a régi és az új Polgári Törvénykönyvben

Továbbiakban a személyiségi jogi vonatkozásában vizsgálom a névjogot, kezdve a régi Polgári törvénykönyv alapján, melynek a vonatkozó rendelkezése így szól:

„Ptk. 77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet – *mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül* – felvett névvel is lehet folytatni.

(3) A jogi személy nevének különböznie kell azoknak a korábban nyilvántartásba vett jogi személyeknek a nevéétől, amelyek hasonló működési körben és azonos területen tevékenykednek.

(4) A névviselési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. A tudományos, irodalmi vagy művészi tevékenységet folytató – *ha neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével* – az érintett személy kérelmére saját nevét is csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja e tevékenység gyakorlása során.”³¹⁷

A törvény tehát mindenkit feljogosít arra, hogy nevet viseljen, mégpedig olyat, amely megkülönbözteti őt a többi embertől, felismerhetővé teszi, és személyiségét kifejezi a társadalom felé.³¹⁸ Ez azt is jelenti, hogy a jogviszony abszolút voltánál fogva, mindenki mást arra kötelez, hogy ezt a jogot tiszteletben tartsa, illetve kizárja a jogosulatlan névhasználatot.³¹⁹

A (2) bekezdés értelmében a névviseléshez való jog védelme kiterjed a felvett névre is. A tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet folytató személyek a felvett nevet csak mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül használhatják, ilyen sérelmet jelenthetett például a névazonosság.³²⁰ Aki felvett nevet használ, közszereplése körén kívül használhatja az eredeti, saját nevét a mindennapi életében,³²¹ tehát a névviselési jog és a felvett név viselésének joga nem zárják ki egymást. Több művész közös

³¹⁶ Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1992. 62-63. o.

³¹⁷ Kiemelés a szerzőtől.

³¹⁸ Navratyil Zoltán: Gondolatok névjogról, szólásszabadságról. Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest 2015. 13. o.

³¹⁹ Zoltán Ödön: A személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok. In: A polgári törvénykönyv magyarázata 1. (szerk. Gellért György). KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest 2004. 283. o.

³²⁰ Petrik Ferenc: Személyiségi jogok. In: Polgári jog Kommentár a gyakorlat számára. I. kötet (szerk. Petrik Ferenc). HVG ORAC, Budapest 2014. 122. o.

³²¹ Zoltán: i. m. 283. o.

név alatt is szerepelhet, amelyhez nincs szükség hatósági engedélyre vagy hozzájárulásra, elég a saját elhatározásuk.³²²

A névviselés joga megilleti a jogi személyeket is úgy, mint minden jogképes személyt. Itt azonban kikötést tartalmaz a jogszabály a tekintetben, hogy milyen nevet visel. A természetes személyekkel ellentétben különböznie kell ugyanis a korábban nyilvántartásba vett jogi személyek nevétől, de csak azokétól, akik hasonló működési körben és azonos földrajzi területen tevékenykednek. A törvényi követelmény mellett, vagyis, hogy a név ne sértse más névviselési jogát a bírói gyakorlat három követelményt támaszt a jogi személy nevével kapcsolatban, melyet a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma 1. számú állásfoglalásában fogalmaztak meg a társadalmi szervezet nyilvántartásba vételével kapcsolatban. Ezek pedig a névkizárólagosság, a névvalódiság és a névszabatosság követelménye. A Közigazgatási Kollégium 2. számú állásfoglalása továbbfejlesztve a korábbi állásfoglalást kimondta, hogy az alapítvány nyilvántartásba vétele során is vizsgálnia kell a bíróságnak, hogy a jogi személy neve megfelel-e a korábban említett elveknek.

A névkizárólagosság elve szerint a jogi személy nevének különböznie kell a hasonló tevékenységet végző és azonos földrajzi területen tevékenykedő, nyilvántartásba vett jogi személyek nevétől. Nyilvántartás alatt pedig a megfelelő kötelező nyilvántartást kell érteni.³²³ Amennyiben egy cég nevét már bejegyezték a cégjegyzékbe, nem jelenti azt, hogy ez a név ne sérthetné egy másik, korábban bejegyzett cég névviselési jogát hasonlóság miatt. Ha tehát a székhelyük, a tevékenységi körük hasonló, és a nevük összetéveszthető, akkor az a cég, amelyik régebb óta viseli a nevet, kérheti a másik cégtől a neve megváltoztatását.³²⁴ Az azonos tevékenységi kör megállapításánál a ténylegesen kifejtett tevékenységet kell figyelembe venni, nem pedig a cégnyilvántartásban meghatározottakat.³²⁵

A névvalódiság elvének követelménye, hogy a jogi személy neve a valóságot tükrözze, vagyis ne keltse azt a hamis látszatot, hogy a tevékenysége más jogi személyhez kötődik, hiszen ezzel sérti az érdekeit.

A névszabatosság elve szerint a névnek sajátosnak kell lennie, mely elhatárolja a többi jogi személytől, valamint megfelel a nyelvhelyesség szabályainak.³²⁶

---

³²² Petrik: A személyiség jogi védelme. 61. o.

³²³ Jogi személy névviselése. In: Polgári jogi fogalomtár (szerk. Sáriné dr. Simkó Ágnes). HVG ORAC, Budapest 2004. 138. o.

³²⁴ BDT2000. 158.

³²⁵ BH2001. 523.

³²⁶ Petrik: A személyiség jogi védelme. 70-72. o.

A névviselési jog megsértésének eseteit nem sorolja fel a törvény taxatíve, hanem a legfontosabb sérelmeket exemplifikatív módon nevesíti, melyek a következők: ha valaki más nevét használja vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. Nagyon fontos a névbitorlás során a „jogtalan” jelző használata, hiszen nincsen annyi név, mint ahány ember, valamint a szülők lehetőségei korlátozottak a névválasztáskor, főleg a családnév tekintetében, illetve a házasságkötés során a nők esetében. Ilyenkor, ha jogszabályszerűen választanak, akkor nem valósítanak meg jogsérelmet. A közismert családi név jogtalan használata viszont megvalósíthatja a névjog sérelmét az utónév feltüntetése nélkül is.³²⁷ A személyiségvédelem során a felelősség objektív, nincs szükség felróhatóság megállapítására a jogsértéshez. A felróhatóság bizonyítása csak a kártérítési igény érvényesíthetőségéhez szükséges. A névbitorlást meg lehet valósítani passzív magatartással is, ilyen az, ha valaki engedi, hogy olyan néven szólítsák, ami nem az övé, ha ezzel sérti másnak a névhasználathoz való jogát és nem tesz eleget általános tájékoztatási kötelezettségének. Valamint, ha valaki az általa jogosan viselt nevet visszaélészerűen, mások megtévesztésére használja. (Pl. ha más, ugyanazon nevű ember helyett jelenik meg vagy elfogadja, hogy olyan tiszteletben részesítsék, ami a másikat illeti.)³²⁸ Nem valósul meg a névviselési jog sérelme azonban, ha valamely cég utónevet használ árujelzőként. Ha például egy toalettpapírt gyártó cég a „Nárcisz” nevet választja és így hozza forgalomba a terméket nem állapítható meg a névjog sérelme, feltéve, hogy nem hozható összefüggésbe konkrét személlyel.³²⁹

Ha két hasonló tevékenységet végző közszereplő neve összetéveszthető, akkor a régebb óta tevékenykedő személy kérelmére a másik csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja a nevét a tevékenység gyakorlása során. Akkor számít összetéveszthetőnek a két név, ha mind a vezetéknev, mind a keresztnév egyezik, vagy minimális különbség van a kettő között. A régebb óta tevékenykedő alatt azt kell érteni, aki az adott tevékenységet hosszabb ideje űzi, tehát nem életkorhoz kötött.³³⁰ Ha például egy 30 éves ember már 10 éve ír, és kéri, hogy az az 50 éves, aki még csak 1 éve foglalkozik ezzel, változtassa meg a nevét, akkor a 30 évest illeti meg a névjogi védelem. Felmerül egy másik kérdés, hogy mit jelent a hasonló vagy azonos tevékenység. Vajon egy művészi illetve tudományos foglalkozás hasonlóknak számít, avagy sem? Nehéz ebben a kérdésben állást foglalni, hiszen ezen területek között nincs éles

---

³²⁷ BH1993. 548

³²⁸ *Törő Károly*: Személyiségvédelem a polgári jogban. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1979. 341-342. o.

³²⁹ BH2013. 149.

³³⁰ *Petrik*: A személyiség jogi védelme. 84. o.

határ, egy költői pálya például számíthat irodalminak valamint művészinak egyaránt. Petrik Ferenc álláspontja szerint a törvényben felsorolt területeket külön kell figyelembe venni, így tehát „pl. egy cirkuszművész nem kérheti egy biológiai professzortól, hogy változtassa meg a nevét. A megkülönböztető toldás vagy elhagyás általában egy betű megváltoztatását jelenti (pl. Kovács Béla helyett Kovács T. Béla), de lehet utónév megváltoztatása, valamint családi név kibővítése (pl. Kishont a Hont helyett) is.”³³¹

Ezen túlmenően a sérelmek közé tartozik még például: más nevének jogosulatlan nyilvánosságra hozatala, személy akarata ellenére történő megnevezése, név eltorzítása, önkényes megváltoztatása, gúnynév használata, más nevével való visszaélés, névhasználat akadályozása.³³²

A jelenleg hatályos Polgári Törvénykönyv a nevesített személyiségi jogok között említi a névviseléshez való jogot, amelynek megsértése különösen a személyiségi jogok sérelmét jelenti, valamint külön szakaszban rendelkezik a következőképp:

„2:49. § [Névviseléshez való jog]

(1) Irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet felvett névvel is lehet folytatni, ha ez nem jár mások lényeges jogi érdekének sérelmével.

(2) Ha az irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet folytató személy neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével, az érintett személy kérelmére a név - e tevékenység gyakorlása során - megkülönböztető toldással vagy elhagyással használható.”

A felvett névre vonatkozó részben változás, hogy míg a régi Ptk. 77. § (2) bekezdése a használatának korlátjaként mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelmét, addig az új Ptk.-ban mások lényeges jogi érdekének sérelmét fogalmazta meg. Ilyen lehet például, ha elhunyt személy vagy alkotóművész nevét veszik fel. A felvett név, vagy egyes megfogalmazások szerint álnév is védelemben részesül mint személyiségi jog, feltéve, hogy nem visszaélésszerű. Megválasztása nincs nyilvántartásba vételhez vagy bármiféle alakiséghez kötve, szabad elhatározás és rendszeres használt útján létrejön.³³³

Az összetéveszthető név viselése kapcsán is módosult a törvényi szabályozás, hiszen a közéleti szerepléssel járó tevékenységet folytató személlyel kiegészült a felsorolás. A másik fontos átalakulás az, hogy a régi Ptk. szerint a névmódosulásra irányuló kérelem során a

³³¹ Vö. *Petrik*: A személyiség jogi védelme. 84. o.

³³² *Navratyil*: i. m. 14. o.

³³³ Felvett név. In: *Polgári jogi fogalomtár*. 93. o.

kötelezett a saját nevét is csak toldással vagy elhagyással használhatta. Jelenleg a hasonló tevékenység gyakorlása során kell megváltoztatnia a nevét, vagyis részleges névváltoztatási kötelezettséget ír elő.³³⁴ Ez azonban csak szövegbeli változás, nem tartalmi, hiszen a régi Ptk. Kommentárja szerint, mint arra már utaltam, a névváltoztatás nem hatott ki a mindennapi életre, csupán az irodalmi, művészi, tudományos tevékenységre.

A jogi személy névviseléshez való jogát a hatályos Ptk. a Harmadik Könyvben tárgyalja, mivel külön rendelkezik a természetes és jogi személyek személyhez fűződő jogairól. A 3:5 § szerint a jogi személy nevét a létesítő okiratban kell megjelölni. A 3:6 § a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma által meghatározott és az elemzésben korábban már ismertetett három követelményt nevesíti. Az (1) bekezdés a névkizárólagosság, a (2) a névvalódiság, a (3) pedig a névszabatosság elvét rögzíti. Az (1) bekezdés még kimondja, amit a BDT2000. 158. rögzített, vagyis, hogy a név viselésének joga azt illeti meg, aki elsőként nyújtotta be a kérelmet, ha több jogi személy nyilvántartásba vételét kéri azonos, avagy összetéveszthető név alatt. Ez a rendelkezés hasonlóságot mutat a 2:49 § (2) bekezdésével, hiszen a tudományos, irodalmi vagy művészeti tevékenységet végző személy is kérheti a hasonló vagy azonos felvett név viselésétől való eltiltást.

V. Családjogi elemzés

A másik jellemző terület nyilvánvalóan a családjog. A korábban már említett Petrik Ferenc által meghatározott fogalom szerint a névjog egyik célja, hogy az egyén kifejezhesse „a társadalom kisebb vagy nagyobb közösségéhez való tartozását”. Ebből az következik, hogy a természetes személyeket megilleti az a jog, hogy az egy családba tartozást az azonos családi névvel lehessen jelölni. Családi kapcsolat létesülhet születéssel, örökbefogadással vagy házassággal, így a következőben ezeknek a szabályozását kívánom bemutatni.

A gyermekek névviseléshez való jogát különböző nemzetközi egyezmények garantálják. A gyermekek jogairól szóló New York-i egyezmény (UN CRC), amit a magyar jogba az 1991. évi LXIV. törvénnyel implementáltak, a következő szerint: „A gyermeket születésekor anyakönyvezik és ettől kezdve joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek

---

³³⁴Csehi Zoltán – Navratyil Zoltán: Névviseléshez való jog. In: Az Új Polgári Törvénykönyv magyarázata – Kommentár a 2013. évi V. törvényhez. Menedzsment Praxis, 2014. 42-43. o.

neveljék.”³³⁵ Emellett az Egyesült Nemzetek Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya tartalmazza 24. cikkében, hogy: „Minden gyermeket közvetlenül születése után anyakönyvezni kell és nevet kell neki adni.”³³⁶ Ezen rendelkezéseket biztosítja, és a szabályozást részletezi az 2013. évi V. törvény (Polgári Törvénykönyv).

A 4:150 § és 4:151 § a gyermek nevének meghatározásáról szól. Eszerint a gyermek utónevét főszabályként a szülők határozhatják meg, vagyis a szülők közös jogaként jelenik meg. Ha ezzel a jogukkal nem élnek, tehát a gyámhatóság felhívásától számított 30 napon belül nem jelzik a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők a gyermek nevét, illetve, ha a gyermek minkét szülője ismeretlen, akkor ezt a gyámhatóság teszi meg helyettük. Legfeljebb két utónevet lehet választani (sorrendjüket a szülők határozzák meg) a Magyar Tudományos Akadémia honlapján található utónévjegyzékből. Ha olyan nevet kívánnak, amely nem szerepel a jegyzékben, akkor a központi anyakönyvi szerv a Magyar Tudományos Akadémiához fordul, az pedig harminc napon belül nyilatkozik, hogy anyakönyveztethető-e a név vagy sem. Ha igen, akkor haladéktalanul felveszik az utónévjegyzékbe.³³⁷

A gyermek családi neve szintén többféle lehet. Viselheti az anyjának vagy az apjának a családi nevét; emellett a szülők összekapcsolt családi nevét is abban az esetben is, ha a szülők házasságkötéskor ezt nem tették meg. A családi név ebben az esetben is legfeljebb kéttagú lehet, mint a házasságkötéskor felvett családi név, és ezeket kötőjellel kell egymáshoz kapcsolni.³³⁸ Ha a szülők házasságban élnek és több gyermekük születik, akkor azoknak csak azonos családi neve lehet, kivéve, ha szülők a házasság fennállása alatt módosították a családi nevüket és már előtte és utána is született gyermekük, akkor azok a testvérek más családi nevet viselhetnek. Ezt a rendelkezést a Ptk. azonban csak a házastársak közös gyermekeire rendeli alkalmazni, a házasságon kívül született több közös gyermekre nincs ilyen kitétel. Ha a gyermek apja ismeretlen, akkor viselheti az anyja családi nevét, mégpedig a születési vagy házasságkötéssel szerzettet, kivéve, hogyha azt az anya a házasságra utaló toldással használja. (Akár a teljes nevéhez vagy a családi nevéhez csatlakozik a toldás.) Valamint az anya kérheti a gyámhatóságnál, hogy a képzelt apa családi nevét jegyezzék be az anyakönyvbe, ugyanezt kérheti a gyermek is, ha nagykorúvá válik, illetve, a bejegyzés törléséről is rendelkezhet ekkor. Képzelt apaként viszont nem lehet bejegyezni az anya elvált férjének nevét, valamint ezt nem

---

³³⁵ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 7. cikk

³³⁶ 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről 2. § 24. cikk 2. pont

³³⁷ 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról 44. § (3)-(4) bek.

³³⁸ 2010. évi I. törvény 44. § (2) bek.

is viselheti a gyermek.³³⁹ Emellett nem keletkeztet apasági vélelmet az, hogyha az anyával utóbb házasságot kötő férfi hozzájárul ahhoz, hogy a gyermek az ő családi nevét viselje, de a többi adat képzelt legyen.³⁴⁰

Itt kell még említést tenni az örökbefogadott gyermek nevééről, melyet a Ptk. 4:134 § szabályoz a következőképpen. Az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó családi nevét viseli. Amíg a közös gyermek családi nevéénél az anya és az apa születési vagy házasságkötéssel szerzett neve közül lehetett választani, addig ebben az esetben, csak az örökbefogadó családi nevét lehet választani. Itt is érvényesül a szabály, hogy ha házasságkötésre utaló toldással viseli az örökbefogadó a nevét, akkor ezt nem adhatják a gyermeknek. Abban az esetben viszont, ha a volt házasságából felvett nevet használ, az örökbefogadott gyermek családi neve is lehet az. Közös gyermekké fogadás esetén nyilatkozniuk kell az örökbefogadóknak, hogy melyikük nevét viselje a gyermek, illetőleg, hogyha az összekapcsolt nevüket kívánják családi névként adni. Kivételesen indokolt esetben, a gyámhatóság engedélyével lehetőség van arra, hogy a gyermek megtarthassa a korábbi családi nevét, illetve, hogy az utónevét is megváltoztassák. Az örökbefogadással egyidejűleg kell meghatározni a gyermek nevét, ha pedig ugyanaz a személy több gyermeket fogad örökbe, akkor azoknak – úgy, mint a házasságban született, több, közös gyermek esetén – a családi nevüknek egyezniük kell. Az örökbefogadás felbontása után is jogosult az örökbefogadott az örökbefogadó nevének viselésére, akkor is, ha az örökbefogadott magatartása vezetett a felbontáshoz. Indoka az, hogy ha a gyerek a nevet huzamosabb ideig, mégpedig a fejlődésének meghatározó időszakában viselte, ezen a néven illeszkedett be a környezetébe, megilleti a névviselési jog. Az 58/2001. (XII.7.) AB határozat alapján ez egy alkotmányos alapjog, amelyeket korlátozni csak a szükségesség és arányosság alapján lehet. Az egyedi esetekben kell tehát vizsgálni, hogy megalapozott-e a családi név viselésétől való eltiltás vagy nem.³⁴¹

A házastársak névviseléséről a Ptk. 4:27 § és 4:28 § rendelkezik. A feleséget, és 2004. január 1-je óta a férjet is megilleti a névválasztás joga a 2002. évi XLIV. törvénnyel módosított Családjogi törvény óta, ezt a szabályozást a Ptk. is megtartja. Erre a módosításra azért volt szükség, mert az emberi méltósághoz való jogba beletartozik az önazonossághoz és önrendelkezéshez való jog, melynek részjogosítványa a névjog.³⁴² Ez megilleti a férfiakat és a

---

³³⁹ BH1996. 339.

³⁴⁰ BH 1981. 103.

³⁴¹ BH2012. 174.

³⁴² A házastársak névviselése. In: A polgári törvénykönyv magyarázatokkal (szerk. Vékás Lajos). CompLex, Budapest 2013. 257-258. o.

nőket egyaránt. A házasságban a férfiak és nők közötti egyenjogúságot garantálják nemzetközi egyezmények, például az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 16. cikkének 1. pontja.³⁴³ A magyar jogrendszerben elsősorban az Alaptörvény XV. cikk (3) bekezdésével összhangban a Ptk. 4:3 §-a a házastársak egyenjogúságát alapelvi szinten deklarálja, ebből következően át kell hatnia az egész Könyv rendelkezéseit. Az említett alapelvből szintén következik, hogy a férfiakat is megilleti az a jog, hogy a házastársuk nevét viseljék.

A 4:27 § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy a feleség milyen neveket vehet fel a házasságkötéskor, a (2) bekezdés pedig a férj lehetőségeiről. Eszerint, ha adott pl. Kovács Anna és Tóth Gergő nevű személy, akkor a feleség maradhat Kovács Anna, de lehet Tóth Gergőné Kovács Anna, Tóthné Kovács Anna vagy Tóth Anna. A férj szintén megtarthatja a születési vagy házasságkötés előtti nevét, tehát jelen példánál maradhat Tóth Gergő vagy a felesége családi nevének felvételével lehet Kovács Gergő. A (3) bekezdés szerint összekapcsolhatják a családi nevüket, így lehetnek Kovács-Tóth Gergő és Kovács-Tóth Anna vagy Tóth-Kovács Gergő és Tóth-Kovács Anna. A képzett név viszont maximum kéttagú lehet, a korábbi tilalommal ellentétben.³⁴⁴ Ez utóbbi kivételével csak egyikük veheti fel a másik nevét, melyről a felek közösen döntenek.³⁴⁵

Látható, hogy a törvény az összes logikailag lehetséges névverziót engedélyezi, azonban nem csak a születési nevet lehet tovább viselni illetve módosítani a házasságbeli névviselés szabályai szerint, hanem a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevét is. Lehetséges tehát, hogy mind a férj mind a feleség az előző házasságában felvett nevét viseli, amely egyáltalán nem egyezik meg a születési nevével. Ezáltal elveszik a névviselés egyik fő célja, mégpedig az, hogy az egyének az önazonosságukat kifejezhessék a társadalom többi tagja felé. A társadalom kisebb csoportjához tartozás igénye is sérülhet, hiszen azzal, hogy a korábbi házastársuk nevét használják, a külvilág számára olyan benyomást keltenek, mintha még mindig hozzájuk tartoznának. Ez a volt házastársakra is sérelmes lehet, hiszen az ő nevüket viselik tovább. Ha pedig közös gyermekeik születnek, azok szintén a volt feleség és férj nevét viselik.

Amennyiben megszűnik a házasság vagy érvénytelenítik, a felvett nevet tovább viselhetik az érintett személyek. Ha valamelyik fél ezt módosítani kívánja, akkor azt az

---

³⁴³ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. cikk 1.: Mind a férfinak, mind a nőnek a házasságra érett kor elérésétől kezdve joga van fajon, nemzetiségen vagy valláson alapuló korlátozás nélkül házasságot kötni és családot alapítani. A házasság tekintetében a férfinak és a nőnek mind a házasság tartama alatt, mind a házasság felbontása tekintetében egyenlő jogai vannak.

³⁴⁴ *Boros Zsuzsa*: A házastársak névviselése. In: *Polgári Jog Kommentár a gyakorlat számára*. II. kötet. (szerk. Petrik Ferenc). HVG-ORAC, 55. o.

³⁴⁵ Ptk. 4:25 § alapján a házastársak a házaselet és a család ügyeiben közösen döntenek.

anyakönyvezetőnek be kell jelentenie, de a feleség nem választhatja azt az opciót, hogy a férjének a családi nevét viseli a házasságra utaló toldással, ami teljesen érthető, hiszen a házasság felbontása után kezdené el viselni a férje nevét, úgy, hogy a házasság fennállása során ezzel a jogával nem élt. A Ptk. viszont csak erre az egy esetre fogalmaz meg tilalmat, a többi házassági névviselési formát választhatják a váláskor.³⁴⁶ Akkor is viselhetik tovább a nevüket, ha új házasságot kötnek, ez alól viszont kivétel, ha a feleség a volt férjének családi nevét a házasságra utaló toldással viselte. Egy másik korlátja a házassági névviselési jognak, hogy ha a feleséget szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték, akkor a férj kérheti a bíróságot, hogy a volt feleséget tiltsa el attól, hogy a házasságra utaló toldással használja a nevét. Ezt az indokolja, hogy a férj névjogát sérti, ha tovább viseli a volt feleség a nevét, összefüggésbe hozhatók és ez által a férj becsülethez és jó hírnévhez való joga csorbul, holott elképzelhető, hogy már semmi kapcsolat nincsen közöttük. Azonban megjegyzendő, hogy nem csupán a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt csorbulhat a jó hírneve a volt férjnek, viszont a Ptk. csak ebben az esetben engedélyezi a névviseléstől eltiltást. Azzal, hogy a Ptk. megengedi a korábbi házassági név további viselését, a külvilág számára nem szűnik meg a két volt házastárs közti kapocs és az egyikük cselekménye így kihatással van a másik névviselési jogára, amely keletkeztethet több sérelmet is, melyek hasonlóak a névbitorlás során említettekhez. A nevet jogosan viseli például egy híres és elismert művész volt férje vagy felesége, melyből a mindennapi életben előnyökhöz juthat, holott a valóságban már elképzelhető, hogy nem állnak semmilyen viszonyban egymással. Egy másik példa, ha a volt feleség olyan életmódot folytat, mely sérti a volt férj érdekeit és ebből hátránya származik a mindennapi életében, szóbeszéd vagy esetleges zaklatások tárgya lesz.

Indokolt lenne tehát a házasság megszűnése után a névviselést is korlátozni, hiszen ha a házastársak úgy döntenek, hogy felbontják az életközösségüket, akkor ennek a külvilág felé is realizálódnia kéne, hogy elkerülhetőek legyenek az esetleges személyiségi – és névjogi – sérelmek. Ezt kétféle módon lehetne megoldani. Az egyik, ha a házasság felbontása után vissza kéne változtatni a családi nevet a korábbi, házasságkötés előtt viselt névre. Ennek hiányossága azonban, hogy ezzel korlátoznánk az illető névhasználathoz való alapjogát, hiszen hasonlóan az örökbefogadott gyermek említett esetéhez, ha ezen a néven ismerik az illetőt meg a szakmájában, a környezetében, indokolatlanul nagy érdeksérelemmel járna a névváltoztatásra kötelezés. Ezért a másik módszer az lehetne, hogy a névviselési jogtól való eltiltás köre

---

³⁴⁶ Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata. 22-23. o.

bővüljön és a 4:28 § (2) bekezdésében akkor is lehessen kérni az eltiltást, ha a házassági név további használata jogát vagy jogos érdekét sérti a volt házastársnak.

Szólni kell még egy, a házassághoz hasonló intézményről, a bejegyzett élettársi kapcsolatról a névjog tekintetében. A bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény módosításának 3. § (3) bekezdés szerint nem lehet rájuk alkalmazni a házastársakra vonatkozó névviselési szabályokat. Emellett, ha az érintett személy a házassága megszűnése után bejegyzett élettársi kapcsolatot kíván létesíteni, a volt férje nevét házasságra utaló toldással a nem viselheti tovább. Ez a jog akkor sem illeti meg, ha megszűnik a bejegyzett élettársi kapcsolat. Ezután már csak a születési családi nevére módosíthatja a nevét.³⁴⁷ A bejegyzett élettársi kapcsolat tehát mutat hasonlóságot a házassági névviselési joggal, hiszen itt sem engedik meg a „né” toldás használatát az új kapcsolatban.

VI. Összegzés

Összegezve tételmondataimat elmondható, hogy a névviselési jog egy olyan határterület, amely számos jogágban képviselteti magát, ezek közül a polgári jogi szabályozás áttekintésére szorítkoztam, azon belül is a Polgári Törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseinek elemzésére. A szakirodalom elsősorban a személyhez fűződő jogok körében tárgyalja a névjogot, tehát a természetes és jogi személyeket egyaránt megillető jogosultságról van szó. Az 1959-es Ptk. egy szakaszban rendelkezett a felvett névről és a jogi személyek nevééről, a hatályos Ptk. viszont ezt kettébontotta és két külön Könyvben rendelkezik róluk. Emellett még a családjogi névviselés szabályairól esett szó, azon belül is a gyermek és az örökbefogadott nevééről, valamint a házassági névről. Ezek részleteit korábban a Csjt. tartalmazta, a jogalkotó viszont külön Könyvvel emelte be az új Ptk.-ba.

---

³⁴⁷ 2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról